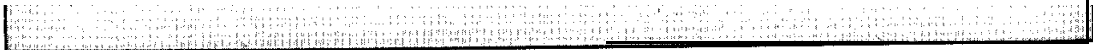

|

|

|

|

บทที่ 7

การขัดเกลาทางสังคมและการควบคุมทางสังคม

ความหมายของการขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคม คือ กระบวนการซึ่งสังคม ชุมชน องค์กรที่เป็นทางการ หรือกลุ่มเชื้อบรมสั่งสอนสมาชิกของตนให้เรียนรู้วิธีการดำเนินชีวิตในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกเพื่อให้สามารถเข้าร่วมสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มนุษย์ได้เรียนรู้การร่วมมือกับสมาชิกคนอื่น ๆ ของสังคมในการปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม และยึดถือปฏิบัติ บทบาทตามกฎเกณฑ์ของสังคมในระหว่างกระบวนการขัดเกลาทางสังคม นอกจากนี้ มรดกทางวัฒนธรรมได้ถ่ายทอดไปยังรุ่นลูกหลานตลอดชั่วอายุคนรุ่นหนึ่ง โดยอาศัยผ่านการขัดเกลาทางสังคม และปัจเจกบุคคลได้มีการพัฒนาบุคลิกภาพและมโนภาพเกี่ยวกับ “ตนเอง” รวมทั้งพัฒนาความสามารถที่จะทำหน้าที่ในฐานะของปัจเจกบุคคล และสมาชิกของกลุ่มได้ในช่วงกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Cohen, 1979, p. 45, 52)

กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการขั้นพื้นฐานของชีวิตทางสังคมของมนุษย์ ในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม บรรทัดฐานทางสังคมที่ควรจะได้รับ การถ่ายทอดและพัฒนาประกอบด้วย :

1. **วิถีประชา (folkways)** คือ แนวทางปฏิบัติที่สืบทอดกันมาเป็นประเพณี และเกิดความเคยชิน หากฝ่าฝืนก็ไม่มีผลกระทบอย่างเข้มงวด หรือรุนแรงแต่อย่างใด อาจถูกวิพากษ์วิจารณ์หรือหัวเราะเยาะ เช่น การแต่งกายให้เหมาะสม การกล่าวคำ “ขอบคุณ” การรับประทานอาหาร 3 มื้อ ฯลฯ
2. **จารีต (mores)** หมายถึง หลักความประพฤติที่มีความสำคัญกว่าวิถีประชา เพราะเกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพของกลุ่ม จารีตมีพื้นฐานจากความเชื่อทางศีลธรรม การฝ่าฝืนจะต้องมีการลงโทษตามมาอย่างเข้มงวดและรุนแรงกว่าวิถีประชา เช่น ลูกต้องกตัญญูต่อพ่อแม่
3. **กฎหมาย** หมายถึง จารีตที่สำคัญเป็นพิเศษ และมักจะบัญญัติให้เป็นกฎระเบียบที่เป็นทางการซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าได้กลายเป็นสถาบันแล้ว หรือเป็นบรรทัดฐานที่เป็นทางการซึ่งหากผู้ใดฝ่าฝืนก็ย่อมถูกลงโทษ ตามลักษณะของความผิดตามกฎหมาย เช่น การฆ่าคนก็จะถูกจำคุก ฯลฯ

บรรทัดฐานอันเป็นแนวทางปฏิบัติที่ได้กำหนดห้ามไว้ ถ้าไม่ได้มีกฎหมายกำหนดไว้ แต่คนส่วนมากเชื่อว่าถ้ากระทำลงไปแล้ว จะเป็นผลให้มีการลงโทษตามมา เป็นการกำหนดห้ามที่อาศัยพลังควบคุมลงโทษด้วยอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของศาสนา หรือไสยศาสตร์ และเป็นการควบคุมทางสังคมด้วยวิธีการให้ละเว้น โดยคำนึงถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องบังคับการกระทำนั้นอยู่ ทำให้ต้องปฏิบัติตามข้อห้ามนั้นอย่างเคร่งครัด เรียกว่า ตาбу (taboo)

เป้าประสงค์ของการขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคมมีเป้าประสงค์หลัก คือ

1. บุคคล จะได้เรียนรู้ทักษะที่จำเป็นซึ่งต้องใช้สำหรับการดำเนินชีวิตในสังคม
2. ทำให้บุคคลสามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการพัฒนาความสามารถในการอ่าน เขียน และพูด
3. บุคคลได้เรียนรู้ในการควบคุมการหน้าที่ของอวัยวะต่าง ๆ โดยอาศัยการฝึกหัดแต่งกายให้เหมาะสม
4. ป้องกันบุคคลต้องรับเอาค่านิยมและความเชื่อพื้นฐานของสังคมไว้ในตัวบุคคล

ประเภทของการขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคม อาจกระทำโดยวิธีการแบบทางการ และวิธีการไม่เป็นทางการ สถาบันทางการศึกษาและการทหาร เป็นตัวอย่างของวิธีการแบบทางการ คือตัวแทนที่กำหนดโครงสร้างมากขึ้น ซึ่งรับผิดชอบต่อการถ่ายทอดแนวทางการปฏิบัติและความคิดที่ได้รับการยอมรับแล้วภายในสังคม อย่างไรก็ตาม การขัดเกลาทางสังคมอาจกระทำโดยทางการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและสมาชิกในกลุ่มและพรรคพวกที่ไม่เป็นทางการด้วยเช่นกัน

ตัวแทนการขัดเกลาทางสังคม

ตัวแทนที่เป็นหลักสำคัญในการขัดเกลาทางสังคม คือครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน

ครอบครัว

กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเริ่มต้นภายในครอบครัว โดยสมาชิกใช้เวลาระยะเริ่มแรกของชีวิตอยู่กับครอบครัว และได้รับการถ่ายทอดค่านิยมและแบบแผนพฤติกรรมของครอบครัว ในระยะต่อมา ก็ได้รับการถ่ายทอดค่านิยมและแบบแผนพฤติกรรมในส่วนที่เหลือของสังคม เด็กเรียนรู้บรรทัดฐานของสังคมโดยผ่านครอบครัว เนื่องจาก เด็กใช้เวลาอยู่กับกลุ่ม

ที่คุ้นเคยใกล้ชิดนี้มากกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ ของสังคม ครอบครัวจะกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมที่มีความสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมโดยการให้รางวัลกับพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามความคาดหวังของสังคมและลงโทษพฤติกรรมที่ไม่ปฏิบัติตามความคาดหวังของสังคม

โรงเรียน

โรงเรียนเป็นตัวแทนเบื้องต้นที่รับผิดชอบในการถ่ายทอดความรู้เพิ่มพูนมากขึ้น ส่งเสริมบรรทัดฐานและค่านิยมมากมายที่ได้เน้นจากที่บ้าน รวมทั้งวิถีชีวิตแห่งสังคม และโรงเรียนยังทำหน้าที่เตรียมเด็ก สำหรับเข้าสู่บทบาททางอาชีพเมื่อเป็นผู้ใหญ่ เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมและทางปัญญาที่พวกเขาดำรงอยู่จากโรงเรียน และเริ่มต้นการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกครอบครัวมากขึ้น ในฐานะที่เป็นตัวแทนการขัดเกลาทางสังคม โรงเรียนจึงกำหนดกฎข้อบังคับซึ่งมีการจัดระเบียบและโครงสร้างค่อนข้างสูง ซึ่งทุกคนถูกคาดหวังให้เชื่อฟังเคารพต่อกฎระเบียบของโรงเรียน

กลุ่มเพื่อน

กลุ่มเพื่อนมีลักษณะบางประการที่คล้ายคลึงกัน เช่น อายุ เพศ การศึกษา ฯลฯ แม้ว่าวัตถุประสงค์ที่สำคัญของกลุ่มเพื่อน จะเน้นในเชิงนันทนาการ บางครั้งกลุ่มเพื่อนก็เป็นตัวแทนการขัดเกลาทางสังคมที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อจากครอบครัว ในเมื่อตามปกติกลุ่มเพื่อนมีความเท่าเทียมกัน จะมีจุดยืนร่วมกันในขณะที่มีความสัมพันธ์ตามอำนาจที่ได้รับมอบหมาย ในฐานะที่เป็นตัวแทนการขัดเกลาทางสังคม กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลสูงสุดในช่วงวัยรุ่น การรับเอาค่านิยมและแสดงออกถึงค่านิยมดังกล่าวของกลุ่มเพื่อน จะมีผลทำให้เกิดการยอมรับของคน ๆ หนึ่งอย่างมาก เพราะโดยทั่ว ๆ ไปบุคคลปรารถนาที่จะได้รับการยอมรับจากกลุ่ม

สื่อมวลชน

สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแทนกระบวนการขัดเกลาทางสังคม เพราะช่วยสอนเด็กเกี่ยวกับค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม หนังสือ รายการโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และนิตยสารก็แสดงตัวแบบของบทบาทแก่เด็ก ซึ่งเด็กนำไปเลียนแบบหรือใช้เป็นแบบแผนพฤติกรรมในภายหลัง ยิ่งไปกว่านั้น ปัจเจกบุคคลสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ซึ่งไม่อาจสังเกตได้จากที่อื่นนอกจากสื่อมวลชน คนส่วนใหญ่ในปัจจุบัน มักจะใช้เวลาส่วนหนึ่งไปกับการอ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ และภาพยนตร์ เราอาจกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนอาจทำหน้าที่ทั้งส่งเสริมบรรทัดฐานและบิดเบือนบรรทัดฐาน โดยการสร้างความประทับใจกับข่าวที่กระจายหรือตีพิมพ์ออกไป ด้วยการพยายามแสดงให้เห็นว่านั่นคือ การสะท้อนที่ถูกต้องของสังคม ทำให้สิ่งเหล่านั้นเข้าไปมีอิทธิพลในจิตใจของปัจเจกชน อย่างไรก็ตาม สื่อกลางดังกล่าวก็เป็นเพียงแหล่งหนึ่งในอีกหลาย ๆ แหล่งที่ปัจเจกบุคคลสามารถนำมาใช้สำหรับการจำกัดความเกี่ยวกับบรรทัดฐาน

ตนเองหรืออัตตา (the self)

ปัจเจกบุคคลเรียนรู้ในการมองตัวเองเป็นสิ่งมีตัวตนที่แยกออกมาจากคนอื่นและสิ่งอื่น ๆ ทั้งหมด ดังที่มักเรียกกันว่า “ตัวเราตัวเขา” แต่เมื่อเป็น “ตนเองหรืออัตตา” อาจเรียกตามสำนวนของพระพุทธทาส คือ “ตัวกู” อันได้แก่ การคำนึงถึงสภาวะของตนเอง อัตตาก็เป็นอย่างเดียวกับบุคลิกภาพ และคนอื่น ๆ ก็มีการตอบสนองต่อตนเองด้วยเช่นกัน เด็กทารกยังไม่มโนภาพเกี่ยวกับ “ตนเองหรืออัตตา” ในระยะที่เพิ่งคลอดใหม่ การรับรู้ถึงความ เป็นมนุษย์ได้เกิดขึ้น เนื่องมาจากบทบาทของกระบวนการจัดกลาทางสังคม

ในขณะที่มีกระบวนการจัดกลาทางสังคม มนุษย์ทุกคนในฐานะปัจเจกบุคคลพัฒนาความสามารถในการมองตัวเองเป็นวัตถุ และตัดสินใจหรือประเมินการกระทำบางอย่าง ในบางขณะเราอาจเกิดความละอายต่อตัวเอง ภูมิใจในตัวเอง หรือกังวลเกี่ยวกับตัวเอง (เด็กทารกจะไม่สามารถประเมินหรือตัดสินใจ “ตนเอง” ในลักษณะดังกล่าวได้)

ความหมายของ “ตนเองหรืออัตตา” ทางสังคมวิทยา คือ ความคิดและทัศนคติของปัจเจกบุคคลที่มีต่อบุคลิกภาพ การปรากฏตัวและความสามารถของตัวเอง อัตตาประกอบขึ้นจากมโนภาพเกี่ยวกับตนเอง และการนับถือตนเองของบุคคล (Cohen, 1979, p. 52) หรืออาจกล่าวได้ว่า อัตตา คือ การที่บุคคลใด ๆ เป็น “วัตถุทางสังคม” (social object) สำหรับตัวเอง การเป็นวัตถุทางสังคมต่อตัวเองนั้นหมายความว่า บุคคลได้รับความหมายสำหรับทำที่ของเขา คล้ายคลึงกับความหมายซึ่งบุคคลรอบข้างยึดถือ (พงษ์สวัสดิ์, ไม้ระบุรีที่พิมพ์ : หน้า 9)

การเคลื่อนไหวของ “ตนเองหรืออัตตา”

ภาพ “ตนเองหรืออัตตา” มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจได้ว่า ปัจเจกบุคคลมีแนวโน้มที่จะกระทำเช่นไร เป็นที่เชื่อมั่นได้ว่า บุคคลหนึ่งสามารถแสดงพฤติกรรมที่สัมพันธ์อย่างมากกับพฤติกรรมที่เคยเป็นผลสำเร็จมาแล้วก่อนข้างสูง ในอีกแง่หนึ่งคือ การขาดความเชื่อมั่นมักนำไปสู่ความพ่ายแพ้หรือความล้มเหลว

ทฤษฎีเกี่ยวกับ “ตนเอง”

นักวิชาการที่ได้กำหนดทฤษฎีเกี่ยวกับ “ตนเอง” ที่เด่น ๆ ได้แก่ Charles Horton Cooley, George Herbert Mead, Sigmund Freud เนื่องจาก มีส่วนช่วยเหลือโดยวางแนวทางให้แก่ นักสังคมวิทยาปัจจุบันได้คิดเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดกลาทางสังคมต่อการพัฒนาตนเองหรืออัตตา คูลีย์และมีด ซึ่งเป็นนักทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์เห็นว่า ปัจเจกบุคคลและสังคมเป็นสิ่งที่คู่กัน บุคคลพัฒนา “ตนเอง” โดยผ่านความสัมพันธ์ทางสังคม นั่นคือ ผ่านการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ และเชื่อว่าพฤติกรรม ทัศนคติ หรือแม้แต่ความคิดเกี่ยวกับ “ตนเอง” ของคนทุกคน เกิดขึ้นจากการที่เรามีการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น เหตุนี้พวกเขาจึง

เชื่อว่า แรงผลักดันทางสังคมกำหนดความเป็นบุคคลมากกว่าปัจจัยทางพันธุกรรม

ส่วนฟรอยด์นั้นมองเห็นว่า ปัจเจกบุคคลและสังคมเป็นศัตรูกัน ปัจเจกบุคคลจำเป็นต้องยอมตามอำนาจของสังคมที่มีมากกว่าเสมอ และยับยั้งแรงกระตุ้นภายใน (โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงกระตุ้นทางเพศ หรือความก้าวร้าว) ภายใต้การควบคุมอย่างเคร่งครัด

1. Charles Horton Cooley (1864-1929) และทฤษฎี “ตนเองในกระจกส่อง” หรือ “ทฤษฎีคั่นมองส่องอิตตา” (Looking Glass Self Theory)

คูลีย์มีความเห็นว่า “ตนเอง” พัฒนาขึ้นมาโดยผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ การพัฒนาตนเองเริ่มเกิดขึ้นก่อนในชีวิต โดยได้รับอิทธิพลจากกลุ่มปฐมภูมิ เช่น ครอบครัว ต่อมาก็เป็นกลุ่มเพื่อน และพัฒนาต่อเนื่องไปตลอดชีวิต

คำว่า “ตนเอง” มักจะเรียกเป็น “ตนเองทางสังคม” หรือ “อิตตาทางสังคม” เนื่องจากตนเองพัฒนามาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น และการตอบสนองจากบุคคลอื่น มีความสำคัญต่อการกำหนด “ตนเอง” คูลีย์เรียกความรู้สึกเกี่ยวกับเอกลักษณ์ส่วนตัวว่า looking-glass self ตนเอง คือภาพที่สะท้อนออกจากกระจกเงาของคนอื่น เปรียบเสมือนกับการที่บุคคลจะทราบหน้าตาตนเป็นอย่างไรก็ดูได้จากกระจกส่อง บุคคลอื่นที่เรามีความสัมพันธ์ด้วยก็จะทำหน้าที่เสมือนกระจกส่อง ซึ่งสามารถสังเกตดูปฏิกิริยาโต้ตอบของคนอื่นที่มีต่อพฤติกรรมของเราที่แสดงออกไป ทำให้เราทราบว่า ตัวเองเป็นอย่างไรในสายตาของคนอื่น คูลีย์ให้ความสนใจเฉพาะบทบาทของการติดต่อสื่อสารในช่วงวัยเด็ก บิดามารดาจัดเป็น “กระจกเงา” ที่สำคัญสำหรับเด็กในระยะแรกของชีวิต และเด็กมักจะพัฒนา “ตนเอง” จากภาพสะท้อนการตอบสนองของบิดามารดาที่มีต่อเด็ก กลุ่มเพื่อนเล่นก็มีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองของเด็กด้วยเช่นกัน เพราะเด็กเรียนรู้ว่าเพื่อน ๆ มองเขาเป็นอย่างไร โดยอาศัยการเล่นด้วยกันในสนามเด็กเล่น ศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน หรือสถานเลี้ยงดูเด็ก (Conklin, 1984, p. 86-87) ตามความคิดของคูลีย์ การพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับ “ตนเอง” ของบุคคลผ่านกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ

1. การรับรู้ด้วยอายคนหรือประสาทรับความรู้สึก เราจินตนาการภาพตัวเราที่ปรากฏต่อผู้อื่นว่า ผู้นั้นมองเห็นเราอย่างไร

2. การแปลความหมาย หรือการให้คำจำกัดความสิ่งที่เรารับรู้เข้ามาเพื่อประเมินค่าของภาพพจน์นั้น

3. การตอบสนองต่อความคิดของเราเกี่ยวกับการรับรู้และประเมินใน 2 ขั้นแรก

เราเกิดความรู้สึกที่เราคิดว่าผู้อื่นรู้สึกต่อเรา อาจเป็นความกลัว ความภูมิใจ หยิ่ง

ทวง เวทนา สมเพท สงสาร เกลียดโกรธ รัก ดูถูก อาย อิจฉา หรืออื่น ๆ เช่น หากคนอื่นปฏิบัติต่อเราในลักษณะที่ทำให้เราคิดว่า เราเป็นคนฉลาด เราก็จะคิดว่าตัวเราเองฉลาด แต่ถ้าคนอื่นแสดงให้เห็นว่าเราเป็นคนโง่ ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองของเราก็จะบอกว่าเรามีความฉลาดน้อย

ดังนั้น ตามความคิดของคูลิย์นั้น “ตนเอง” เป็นผลิตภัณฑ์ทางสังคมทั้งหมด คือเป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม “ตนเอง” ของบุคคลมิได้มีมาแต่กำเนิด หากแต่เป็นการพัฒนาภายหลังจากคลอดมาแล้ว คูลิย์อธิบายภาวะของ “ตนเอง” ว่า เราสามารถมองเห็นภาวะ “ตนเอง” ได้อย่างไร คำตอบก็คือ เราสามารถทำได้โดยผ่านผู้อื่น ด้วยการสมมติชั่วคราวว่าเราเป็นผู้นั้น แล้วมองตัวเราในฐานะของผู้นั้น เรียกกระบวนการนี้ว่า looking - glass self เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันในการคิด แต่ละบุคคลจะพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับ “ตนเอง” ไปตามสถานการณ์ใหม่ ๆ แต่ละสถานการณ์ “ตนเอง” ในกระจกส่องที่ได้พัฒนาขึ้นในช่วงแรกของชีวิตนั้นค่อนข้างถาวร และประสบการณ์ในวัยเด็กมีความสำคัญต่อการกำหนดความคิดเกี่ยวกับ “ตนเอง” ตลอดชีวิตของบุคคล

กระบวนการ looking - glass self เกิดขึ้นเสมอ แม้ว่าบางครั้งอาจเกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว แต่ในสถานการณ์ที่ต้องการสร้างความรู้สึกระบายใจ เช่น นักเรียนที่พูดหน้าชั้นเรียน ผู้พูดจะรู้สึกตัวว่าคนอื่นคิดอย่างไรกับตัวเอง

2. ยอร์ช เฮร์เบิร์ต มีด (George Herbert Mead, 1863-1931)

ยอร์ช เฮร์เบิร์ต มีด เป็นนักปรัชญาและนักจิตวิทยาสังคมที่มีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยชิคาโก งานของเขานำไปสู่การพัฒนาแนวความคิดสำนักปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์นิยม มีดเสนอว่า “บุคคล” ประกอบด้วย mind หรือส่วนที่เกี่ยวกับจิตใจ และ Self หรือส่วนที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพ ซึ่งทั้งสองส่วนเป็นผลมาจากสังคม ในสายตาของมีด บุคลิกภาพคือผลผลิตของสังคม เกิดจากประสบการณ์ของบุคคลภายในสังคมนั้น ๆ (อมรา, 2526 หน้า 86) มีดมอง “ตนเอง” เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยปฏิสัมพันธ์ระหว่าง 2 ส่วนของบุคคล หรือการสนทนาด้วยคำพูดภายในจิตใจบุคคลระหว่าง “I” และ “me” । แสดงถึงตัวตนในส่วนที่เป็นอิสระ มีความริเริ่ม ความยิ่งใหญ่ และความเป็นตัวของตัวเองที่ไม่เหมือนใคร อีกส่วนหนึ่งคือ me ซึ่งเป็นส่วนตัวตนที่วิเคราะห์ทัศนคติของผู้อื่นเกี่ยวกับตนเอง หรือกล่าวได้ว่า me คือ ส่วนที่เป็นตนเองตามบรรทัดฐานของกลุ่ม । คำนี้ถึงและตอบสนองต่อ me แต่ I และ me มีใช้สิ่งเดียวกัน และเนื่องจาก “ตนเอง” หรือบุคลิกภาพประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน บางครั้งในพฤติกรรมหนึ่ง ๆ จะมีส่วนที่เป็น I และ me ไม่เท่ากัน บางครั้งส่วนที่หนึ่งจะมีอิทธิพลมาก และบางครั้งส่วนที่สองจะมีอิทธิพลมาก ถ้าเป็นพฤติกรรมที่เป็นไปตามสัญชาตญาณจะไม่มีส่วนที่เป็น me อยู่เลย

การควบคุมทางสังคมจะเกิดขึ้นในกรณีที่ I ถูกควบคุมโดย me บุคคลที่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมมากเกินไปหรือผ่านสังคมประกิตมากเกินไป (oversocialized) จะแสดงพฤติกรรมที่ขึ้นอยู่กับ me มากเกินไป ในสถานการณ์ปกติ บุคคลตอบสนองต่อสถานการณ์ทางสังคมด้วยเกิดจากความต้องการของ I และก็สอดคล้องกับ me ด้วย

มิดด์มีความคิดเห็นสอดคล้องกับคูลีย์ที่ว่า ตนเองได้รับอิทธิพลจากการสังเกตทัศนคติของคนอื่นที่มีต่อตัวเอง และโดยการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม มิดด์ย้ำความสำคัญของ “สื่อเชิงสัญลักษณ์” (symbols) เช่น ภาษาต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของกระบวนการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ ปัจเจกบุคคลจะสามารถพัฒนาหรือมีภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองได้ต่อเมื่อได้ฝึกใช้และเข้าใจความหมายของสื่อเชิงสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่เป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยส่วนรวมของสังคม ความคิดของมิดด์เราสามารถมองเห็นและโต้ตอบกับตนเองได้เสมือนกับวัตถุอย่างหนึ่ง วิธีการที่เด็กพัฒนาความคิดเกี่ยวกับตนเองจากคนอื่น ๆ โดยเริ่มเลียนแบบพฤติกรรมของคนอื่นที่มีความสำคัญต่อเขาก่อนอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบิดามารดามิดด์อ้างถึงบุคคลที่มีความสำคัญดังกล่าวว่าเป็นบุคคลอื่นที่มีนัยสำคัญ (significant others) ในขั้นนี้ เด็กยังไม่สามารถร่วมในการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มหรือร่วมในการเล่นเกมส์ที่มีกติกาวางไว้ซับซ้อน การมีปฏิภิกิริยาโต้ตอบทางสังคม จึงถูกจำกัดด้วยความสามารถโต้ตอบกับเฉพาะบางคน และพฤติกรรมจะถูกกำหนดโดยประสบการณ์ของเด็กที่มีต่อบุคคลพิเศษบางคน ต่อจากนั้นเด็กก็เริ่มพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับ “ตนเอง” และความคิดที่คนอื่นตอบสนองต่อตน เด็กรับเอาทัศนคติการมองโดยอาศัยการสับเปลี่ยนจากบทบาทหนึ่งไปยังอีกบทบาทหนึ่ง แล้วเด็กก็เรียนรู้ที่จะเข้าใจบทบาท และทำการมองของคนอื่น ๆ และเรียนรู้ที่จะควบคุมคนอื่นให้ปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ความต้องการและความปรารถนาของตนบรรลุผลสำเร็จในขณะเดียวกัน ก็พยายามควบคุมการตอบสนองของตนไปในแนวทางที่เข้าใจว่าจะเป็น การตอบสนองที่ผู้อื่นคาดหวังให้แสดงเช่นเดียวกัน ขณะที่บุคคลเรียนรู้ที่จะควบคุมพฤติกรรมของตนด้วยท่าทีความรู้สึกของผู้อื่นต่อพฤติกรรมนั้น ๆ เท่ากับว่าบุคคลนั้นเรียนรู้ในการสวมบทบาทของผู้อื่นนั่นเอง

ในการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ มิดด์เสนอว่า ตนเองพัฒนาขึ้นมาผ่าน 3 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ขั้นจัดเตรียม (preparatory stage) ขั้นนี้เด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมของคนอื่น ซึ่งเป็นการเตรียมเด็กเพื่อให้เรียนรู้ความคาดหวังในบทบาททางสังคม

ขั้นที่ 2 ขั้นการเล่นหรือขั้นหรรษา (play stage) การเล่นของเด็กคือการสวมบทบาทง่าย ๆ แต่กำหนดความคาดหวังทางบทบาทด้วย เช่น การเล่นเป็น พ่อ-แม่ หมอ ตำรวจ หรือโจร

ขั้นที่ 3 ขั้นเล่นเกม (game stage) เมื่อเด็กอายุ 8-9 ขวบ จะค่อยๆ เรียนรู้การสวมบทบาทที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น และไม่เจาะจงตัวบุคคล โดยเห็นได้จากการแสดงออกถึงการพัฒนาความสามารถในการร่วมเล่นเกมที่มีกติกาที่กำหนดไว้แล้ว ตัวอย่างเช่น ในการเล่นเบสบอล ซึ่งไม่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นแต่ละคนที่แน่นอน ผู้เล่นจะต้องปรับพฤติกรรมของตนเป็นระยะๆ ไป โดยสังเกตจากการกระทำรวมทั้งความคาดหวังของผู้เล่นคนอื่น ๆ และจากกติกาจุดมุ่งหมายของเกม ในการแสดงบทบาทของบุคคล เป็นการตอบสนองต่อบุคคลอื่นโดยทั่ว ๆ ไป (generalized other)* เด็ก ๆ แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทมากมายในเกมดังกล่าว และทำตามกฎเกณฑ์จนบรรลุเป้าหมายของเกม ตนเองทางสังคมพัฒนาในขณะที่บุคคลสามารถมีความคิดเกี่ยวกับอนาคต จากการสังเกตทำให้ความรู้สึกของผู้อื่นและความคาดหวังของบุคคลอื่นที่มีความสำคัญต่อตัวเอง ทำให้บุคคลเกิดความสำนึกในอนาคต และเกิดตนเองหรืออนาคตทางสังคมขึ้น หลังจากนั้นก็ขยายไปสู่ความคาดหวังที่กว้างออกไปยังบุคคลอื่นโดยทั่ว ๆ ไป และสุดท้ายก็ไปถึงทรรศนะการมองของสังคม

คนอื่นโดยทั่ว ๆ ไป (The generalized other)

มโนทัศน์เกี่ยวกับ “คนอื่นโดยทั่วไป” กำหนดขึ้นโดยยอร์จ เฮิร์ทเชอร์ม มัด คนอื่นโดยทั่วไปประกอบขึ้นจากการที่บุคคลหนึ่งเชื่อว่าคนอื่น ๆ มีความคาดหวังต่อตัวเองอย่างไร โดยที่ปัจเจกบุคคลจะพิจารณาตัวเองเหมือนกับว่าคนอื่น โดยผ่านกระบวนการสวมบทบาท (role-taking) และการแสดงบทบาท หลังจากนั้น ปัจเจกบุคคลก็จะรับรู้ “คนอื่นโดยทั่วไป” กล่าวโดยสรุป คนอื่นโดยทั่วไป หมายถึง จำนวนหรือองค์ประกอบความคาดหวังทั้งหมด ที่บุคคลหนึ่งเชื่อว่าสมาชิกของสังคมหรือชุมชนมีต่อตัวเอง

คนอื่นที่มีนัยสำคัญ (Significant other)

คนอื่นที่มีนัยสำคัญ หมายถึง บุคคลเดียวหรือหลายคนที่มีอิทธิพลเหนือปัจเจกบุคคลอย่างมาก หรือใช้เวลาอยู่ด้วยกันและให้การดูแลมากที่สุด คนอื่นที่มีนัยสำคัญมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความคิดเกี่ยวกับ “ตนเอง” และบุคลิกภาพของบุคคล เพราะว่าปัจเจกบุคคลจะยึดถือค่านิยมที่สำคัญโดยขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจและความคิดเห็นของคนอื่นที่มีนัยสำคัญ โดยทั่วไปบุคคลมักต้องการทำให้คนอื่นที่มีนัยสำคัญพอใจและประทับใจมากกว่า (เป็นต้นว่า สมาชิกภายในครอบครัวหรือเพื่อน)

การสวมบทบาท (role-taking)

ในขณะที่เด็กพัฒนาทักษะในการติดต่อสื่อสาร ก็สามารถที่จะสันนิษฐานบทบาทของคนอื่นได้บางคน และแสดงในลักษณะที่สอดคล้องกับบทบาทของบุคคลนั้น ๆ

*โปรดสังเกตว่าไม่มี s

การแสดงบทบาท (role-playing)

การที่บุคคลสวมบทบาทใด ๆ แล้วแสดงไปตามบทบาทนั้น ๆ ก็ถือว่าเป็นการแสดงบทบาท เช่น บทบาทครู ก็ต้องปฏิบัติบทบาทที่สอดคล้องกับอาชีพครู

3. ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud)

ฟรอยด์เป็นชาวออสเตรีย มีอาชีพเป็นนายแพทย์และเป็นนักจิตวิเคราะห์ที่มีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับ “ตนเอง” หรือส่วนที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพมาก ฟรอยด์เชื่อว่าตนเองมี 3 ส่วน คือ อิด (Id) อีโก้ (Ego) และซูเปอร์อีโก้ (Superego)

Id ประกอบด้วยแรงขับ แรงผลักดัน หรือสัญชาตญาณ ซึ่งฟรอยด์เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีติดตัวมาตั้งแต่เกิด แต่ส่วนใหญ่อาจไม่รู้ตัว เรียกคร่าว ๆ ได้ว่าเป็น “กิเลส” สัญชาตญาณที่สำคัญดังกล่าวมี 2 ประเภท คือ แรงผลักดันในทางก้าวร้าว และแรงผลักดันทางด้านความรักหรือทางเพศ ความรู้สึกทุกประเภทเกิดจากแรงผลักดัน 2 ประเภทที่กล่าวมา Id จะผลักดันให้จิตอีกส่วนหนึ่ง คือ Ego ให้กระทำการต่าง ๆ ตามที่ Id ต้องการ

Ego คือ อัตตาหรือตัวตน หมายถึง ส่วนที่มีเหตุผล มีสติ คอยเฝ้าระวังความขัดแย้ง ระหว่าง Id กับ Superego และพยายามหาทางที่จะทำให้ Id แสดงออกในทิศทางที่สังคมยอมรับโดยประเมินความเป็นจริงทางสังคม Ego เป็นส่วนตอบสนองความต้องการของ Id แต่ Ego ก็อยู่ภายใต้การควบคุมของ Superego ซึ่งเป็นมโนธรรมที่มีอยู่ในจิตของแต่ละบุคคล

ส่วน Superego หรือ อุดมคติหรือจิตสำนึก หมายถึง ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี หรือบรรทัดฐาน และค่านิยมทางศีลธรรมของสังคมที่ได้เรียนรู้มาก่อนจากบิดามารดาหรือการขัดเกลาของสังคม Superego จะควบคุม Id และ Ego ให้มีพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม

ฟรอยด์ว่าภาพบุคลิกในลักษณะของความขัดแย้งเสมอ คือ แรงผลักดันที่เกิดจากสัญชาตญาณของ Id (เพศและความก้าวร้าว) ที่ผลักดันให้แสดงออกมา ในขณะที่เดียวกัน ความต้องการของสังคมสร้างข้อจำกัดเกี่ยวกับแบบแผนพฤติกรรมบางประการที่จะต้องอดทน ทฤษฎีของฟรอยด์เสนอว่า สังคมและบุคคลเป็นศัตรูกัน การยินยอมปฏิบัติตามภายหลังโดยไม่ได้เต็มใจแต่แรก เนื่องมาจากมีการบังคับนั่นเอง

อิทธิพลของการขัดเกลาทางสังคมที่มีต่อการควบคุมทางสังคม

กระบวนการขัดเกลาทางสังคม ทำให้บุคคลได้เรียนรู้บรรทัดฐานทางสังคม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตร่วมกับสมาชิกคนอื่นในสังคมได้อย่างราบรื่น ขณะเดียวกันก็เรียนรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม โดยทั่วไปสมาชิกที่ผ่านการขัดเกลาทางสังคมอย่างสมบูรณ์และสัมฤทธิ์ผล จะเป็นผลให้บุคคลนั้นรับเอาบรรทัดฐานทางสังคมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในตัวบุคคลแล้วเกิดความปรารถนาที่จะปฏิบัติตามบรรทัดฐานดังกล่าว

(internalization of social norms) ซึ่งจะคงอยู่ในตัวบุคคลตลอดไป (Popenoe, 1986, p. 203) ทำให้บุคคลสามารถควบคุมพฤติกรรมตนเอง ให้เป็นไปตามบรรทัดฐานที่ได้รับการปลูกฝังในตัวเองดังกล่าว โดยไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นการบังคับแต่อย่างใด

การรับเอาบรรทัดฐานเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของตนเอง เป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม และเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด สำหรับการควบคุมพฤติกรรมเบี่ยงเบนในสังคม ถึงแม้ว่าทุกคนมีแรงผลักดันในการเบี่ยงเบนเป็นบางครั้ง แต่การรับเอาบรรทัดฐานของกลุ่มหรือสังคมไปเป็นส่วนหนึ่งของบุคคลมีแนวโน้มจะหยุดแรงผลักดันดังกล่าวหรือเป็นการยับยั้งบุคคลมิให้กระทำพฤติกรรมเบี่ยงเบน หากบุคคลดังกล่าวได้กระทำพฤติกรรมที่ละเมิดบรรทัดฐานของกลุ่มหรือสังคม บรรทัดฐานที่ฝังลึกในส่วนของตนเอง จะตามรบกวนและก่อให้เกิดความสำนึกว่าเป็นผู้กระทำผิด หรือเกิดความตึงเครียด เป็นผลให้เลิกล้มความคิดที่จะกระทำหรือไม่คิดกระทำอีก เช่นในกรณีที่ได้กัที่บิดามารดาห้ามไม่ให้รับประทานขนมคุกกี้ก่อนอาหารเช้า แต่ก็ไม่อาจเฝ้าดูเด็กได้ตลอดเวลา 24 ชั่วโมง และการที่เด็กไม่ยอมเข้าใกล้โกโก้ก็มิใช่ว่าเกรงจะถูกลงโทษ แต่เขาอาจรู้สึกผิดที่ไม่เชื่อบิดามารดา นั้น ร้ายแรงกว่าที่จะอยู่โดยไม่ได้รับประทานคุกกี้ เป็นเพราะเขาได้รับการปลูกฝังบรรทัดฐานแล้วเกิดความต้องการจะทำตามที่บิดามารดาอบรมไว้ ในทำนองเดียวกัน การที่บุคคลบางคนไม่ยอมขโมยเงินของคนอื่นไม่ใช่เพราะกลัวจะถูกจับเข้าคุก แต่เป็นเพราะเขาเชื่อว่าการขโมยเป็นสิ่งผิด ก็แสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นรับเอาบรรทัดฐานเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของตน และเกิดความต้องการที่จะปฏิบัติตามบรรทัดฐานนั้น ๆ โดยทั่วไปบุคคลที่ยอมรับบรรทัดฐานของสังคมจะรู้สึกผิดหรือเป็นโรคประสาทมากกว่าบุคคลที่ไม่ยอมรับบรรทัดฐานของสังคม หากบุคคลนั้นกระทำสิ่งที่ละเมิดบรรทัดฐานของสังคม (Wrong, 1961, p. 183-193)

จากทฤษฎีเกี่ยวกับ “ตนเอง” ของมิดและฟรอยด์ ซึ่งได้กล่าวถึงตนเองมีองค์ประกอบหลายส่วน โดยมีดมองว่าตนเองประกอบด้วย 1 กับ me ส่วนฟรอยด์เห็นว่าตนเองประกอบด้วย 3 ส่วน คือ Id, Ego และ Superego 1 ของมิดเทียบได้กับ Id กับ Ego ของฟรอยด์ ส่วน me เทียบได้กับ Superego ผลของการขัดเกลาทางสังคมจะปรากฏในส่วน of me ของมิด หรือ Superego ของฟรอยด์ จึงทำให้ทั้งสองส่วนนี้คอยควบคุมการแสดงพฤติกรรมของ 1 และ Id, Ego ให้เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม หากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมประสบความสำเร็จ จะเกิดกระบวนการรับเอาบรรทัดฐานทางสังคมเข้าไปในตัวบุคคล ซึ่งจะมีผลทำให้การแสดงพฤติกรรมในสังคมจะสอดคล้องกันระหว่าง 1 กับ me ของมิด และ Id, Ego และ Superego ของฟรอยด์ และจะรู้สึกทรมานจากความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เมื่อบุคคลไม่สามารถปฏิบัติตาม Superego ได้ ตามความเห็นของฟรอยด์ บุคคลที่มี Superego เข้มแข็งที่สุด คือ ผู้ที่รับเอา

บรรทัดฐานไว้ได้สมบูรณ์ที่สุด และยินยอมปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมโดยเคร่งครัด แต่สำหรับบุคคลที่ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่ไม่สมบูรณ์ หรือมีความบกพร่อง เป็นต้นว่าบุคคลที่มาจากครอบครัวซึ่งมีปัญหา หรือขาดผู้ให้การอบรมทางสังคม การแสดงออกทางพฤติกรรมมักจะมี ความขัดแย้งระหว่าง I กับ me หรือ Id, Ego กับ Superego อาจเป็น เพราะบรรทัดฐานของกลุ่มหรือสังคมไม่ได้รับการปลูกฝังเข้าไปในบุคลิกภาพเป็นผลให้ I หรือ Id มักจะเป็นผู้ชนะ และแสดงพฤติกรรมในทางตรงกันข้ามกับคนส่วนใหญ่ บุคคลประเภทนี้ มักกระทำผิดทางสังคม และไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกสังคมส่วนใหญ่ได้

บุคลิกภาพ (personality)

บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะพิเศษและคุณลักษณะทั้งหมด ซึ่งบ่งชี้ถึงพฤติกรรมของบุคคล รวมทั้งแบบแผนความคิด และความรู้สึก ความคิดเกี่ยวกับตนเอง ทศนคติ ความสามารถทางสติปัญญา และนิสัยที่แสดงออกอย่างเห็นได้ชัด คำว่า “คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ” หมายถึง ลักษณะแง่หนึ่งของบุคลิกภาพทั้งหมด

การพัฒนาบุคลิกภาพ

ในการสืบทอดทางชีววิทยาของบุคคลหนึ่งนั้น สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่บุคคลนั้นอาศัยและทำงานอยู่ วัฒนธรรม กลุ่มและประสบการณ์ของปัจเจกบุคคล เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพทั้งสิ้น

การสืบทอดทางชีวภาพ (Biological inheritance) คุณลักษณะทางชีวภาพของมนุษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดมานั้น เป็นการพัฒนาบุคลิกภาพเบื้องต้น ปัจเจกบุคคลทุกคนต่างก็มีความสามารถและความต้องการทางชีวภาพด้วยกันทั้งนั้น

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพจะมีผลต่อบุคลิกภาพ เพราะในการวัดส่วนใหญ่บอกว่าระดับความมั่งคั่งซึ่งปัจเจกบุคคลน่าจะบรรลุความสำเร็จได้ หากบุคคลสามารถรวบรวมและครอบครองสิ่งของจำเป็นที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต

วัฒนธรรม ในการดำเนินชีวิตและการมีปฏิสัมพันธ์ให้สำเร็จได้ในวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่นั้น สังคมทุกสังคมจึงต้องพัฒนาแบบแผนบุคลิกภาพบางประการ ซึ่งสอดคล้องและประสานกับวัฒนธรรมในสังคมของตนเอง ในขณะที่ทุกวัฒนธรรมจะมีประสบการณ์บางอย่างร่วมกัน แต่ก็ก็เป็นความจริงเช่นเดียวกันที่ว่าประสบการณ์ที่ได้มาจากวัฒนธรรมหนึ่งอาจไม่ปรากฏในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง

ประสบการณ์ของปัจเจกบุคคลและกลุ่ม บุคลิกภาพของมนุษย์ส่วนใหญ่เป็นผลผลิตที่พัฒนามาจากประสบการณ์ของปัจเจกบุคคลภายในกลุ่ม ความเชื่อ ทศนคติ บรรทัดฐาน และค่านิยมของกลุ่ม ล้วนแต่มีส่วนในการกำหนดบุคลิกภาพทั้งสิ้น บุคลิกภาพจะไม่

อาจพัฒนาขึ้นมาได้ หากปราศจากประสบการณ์จากกลุ่ม กล่าวได้ว่า แม้นบุคคลจะเป็นสมาชิกในกลุ่มเดียวกัน แต่ประสบการณ์ที่ได้จากกลุ่มไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน ประสบการณ์ที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านบุคลิกภาพ

บทสรุป

การขัดเกลาทางสังคม หมายถึง กระบวนการที่สังคมหรือกลุ่มใช้อบรมสั่งสอนสมาชิกของตนให้เรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก เพื่อให้สามารถเข้าร่วมสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการขัดเกลาทางสังคมก่อให้เกิดการพัฒนา “ตนเอง” และการถ่ายทอดวัฒนธรรมแก่สมาชิก

การขัดเกลาทางสังคมอาจกระทำโดยวิธีการแบบทางการและไม่เป็นทางการ โดยอาศัยตัวแทนการขัดเกลาทางสังคม คือครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน

ตนเองหรืออัตตา คือ ความคิดและทัศนคติของปัจเจกบุคคลที่มีต่อบุคลิกภาพ การปรากฏตัวและความสามารถของตัวเอง อัตตาประกอบขึ้นจากมโนภาพเกี่ยวกับตนเอง และการนับถือตนเองของบุคคล หรืออาจกล่าวได้ว่า อัตตา คือ การที่บุคคลใด ๆ เป็น “วัตถุทางสังคม” สำหรับตัวเอง การเป็นวัตถุทางสังคมต่อตัวเองนั้นหมายความว่าบุคคลได้รับความหมายสำหรับท่าทีของเขาคล้ายคลึงกับความหมายซึ่งบุคคลรอบข้างยึดถือ

ทฤษฎีเกี่ยวกับ “ตนเอง” ของคูลีย์ หรือทฤษฎีตนเองในกระจกส่อง กล่าวว่า “ตนเอง” เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ตัวเองเป็นอย่างไรในสายตาของคนอื่น ก็ได้จากการตีความพฤติกรรมได้ตอบของผู้อื่นที่มีต่อพฤติกรรมของเราที่แสดงออกไป

ยอร์ช เฮร์เบิร์ต มัด เห็นว่า ตนเองได้รับอิทธิพลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ แต่เขาให้ความสำคัญกับสัญลักษณ์ โดยเห็นว่า การที่คนเราสามารถดำเนินความสัมพันธ์ขึ้นได้ ก็เนื่องจากมีความเห็นสอดคล้องในเรื่องความหมายของสัญลักษณ์

ส่วนซิกมันด์ ฟรอยด์ มองเห็นว่า ปัจเจกบุคคลและสังคมเป็นศัตรูกัน ปัจเจกบุคคลจำเป็นต้องยอมอำนาจของสังคมที่มีมากกว่าเสมอและยับยั้งแรงกระตุ้นภายใน (เช่น ความก้าวร้าว) ภายใต้การควบคุมอย่างเคร่งครัด

การขัดเกลาทางสังคมมีผลต่อการควบคุมทางสังคม คือสมาชิกที่ผ่านการขัดเกลาทางสังคมอย่างสมบูรณ์และสัมฤทธิ์ผล จะทำให้บุคคลนั้นรับเอาบรรทัดฐานทางสังคมเข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งในตัวบุคคล แล้วเกิดความปรารถนาที่จะปฏิบัติตามบรรทัดฐานดังกล่าว ทำให้บุคคลสามารถควบคุมพฤติกรรมตนเอง ให้เป็นไปตามบรรทัดฐานที่ได้รับการปลูกฝังในตัวเองดังกล่าว หรือยับยั้งบุคคลมิให้กระทำพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้

ตัวอย่างคำถามบทที่ 7

1. การขัดเกลาทางสังคมหมายถึงอะไร มีความสำคัญอย่างไร
2. กระบวนการขัดเกลาทางสังคมก่อให้เกิดการพัฒนาด้านใด ตัวแทนการขัดเกลาทางสังคมได้แก่อะไร
3. ตนเองหรืออัตรากำลังคืออะไร เกิดขึ้นมาได้อย่างไร
4. คู่มือและมรดก มีแนวความคิดเกี่ยวกับตนเองอย่างไร นักทฤษฎี 2 ท่าน มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องใด
5. ซิกมันด์ ฟรอยด์ มีทัศนะเกี่ยวกับตนเองอย่างไรบ้าง
6. การขัดเกลาทางสังคมมีอิทธิพลต่อการควบคุมทางสังคมอย่างไร
7. บุคลิกภาพหมายถึงอะไร ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพมีอะไรบ้าง